

Onze ervaringen met “Zo leer je kinderen lezen en spellen”

Zo’n acht jaar geleden maakte ik kennis met de methodiek “Zo leer je kinderen lezen en spellen” van José Schraven. Dat was tijdens mijn opleiding voor Speciale Leerhulp aan de IPABO Amsterdam. Ik was er meteen enthousiast over.

Toen ik korte tijd later als IB-er ging werken, kon ik er meteen mee aan de slag. De school werkte met de methode leeslijn /leesweg van Kees de Baar, maar het rendement in de groepen 3 en 4 was veel te laag. Ik heb de methodiek ZKLS toen geïntroduceerd als mogelijke aanvulling en oplossing. Al vrij snel verbeterden de resultaten aanmerkelijk.

Toen ik op mijn huidige school aan de slag ging als IB-er kwam ik dezelfde problemen tegen. De resultaten in groep 3 waren het voorgaande schooljaar erg tegen gevallen. Veertig procent van de kinderen viel uit op technisch lezen. De resultaten waren zo mager dat in groep 4 niet gestart kon worden met begrijpend lezen.

In de bovenbouw waren de spellingresultaten veelvuldig onderwerp van gesprek. Iedereen voelde dat er iets moest veranderen. We merkten dat onze populatie veranderde en dat de wijze waarop we altijd gewerkt hadden niet meer voldeed. We besloten om ons te oriënteren op een methode voor voortgezet technisch lezen. We ervoeren zoveel problemen dat we dit heel zorgvuldig wilden doen. We besloten drie bijeenkomsten te plannen; één informatieve bijeenkomst over wat er procesmatig komt kijken bij technisch lezen en spellen en welke mogelijkheden er zijn op het gebied van leermiddelen en organisatiemodellen, één analytische bijeenkomst over wat er bij ons niet goed ging en wat wij nodig hadden en in de laatste bijeenkomst hebben we besloten om ons te verdiepen in de methode Estafette en de methodiek “Zo leer je kinderen lezen en spellen”. Elementen van de methodiek hebben we toen ook uitgeprobeerd. De collega’s die hiermee aan de slag gingen werden steeds enthousiaster. Tenslotte is er nog één bijeenkomst geweest om een besluit te nemen. In die bijeenkomst heeft het hele team voor de methodiek “Zo leer je kinderen lezen en spellen” gekozen. Wij vinden het belangrijk dat dit besluit door het hele team gedragen wordt, omdat het een intensief veranderingsproces is wat veel inzet vraagt van alle collega’s.

Wij zijn in het schooljaar 2003/2004 serieus met de methodiek begonnen in groep 3. In datzelfde jaar heeft José Schraven twee studiedagen bij ons gegeven over de klankzuivere- en niet klankzuivere periode in groep 3. Deze dagen hebben we met het hele team gevolgd, zodat iedereen kennis kon maken met de principes en de uitgangspunten van de methodiek. Het voortgezette deel voor groep 4 t/m 8 bouwt hier immers op voort.

Deze dagen zijn door iedereen als heel inspirerend ervaren. Ons team is nogal kritisch en dit soort studiedagen hadden een beetje slecht imago bij ons op school. De ervaring was dat het vaak erg ver af stond van de praktijk. Deze cursus was heel anders! We zijn vanaf de eerste minuut actief aan het denken en aan het werk gezet. Alles wat er die dag voorbij kwam was gebaseerd op de dagelijkse praktijk. De voorbeelden en uitwerkingen die José gaf waren dan ook voor iedereen herkenbaar. We gingen naar huis met de gedachte: “Hier ga ik morgen in mijn klas iets mee doen!”

Gaandeweg ontdekten we dat het geen strak keurslijf was zoals sommigen dachten, maar juist veel meer ruimte gaf voor de leerkracht. Immers, wanneer je vanuit het proces werkt ben je veel minder afhankelijk van de methodematerialen. Je kunt dan alles gebruiken, als het maar in het proces past! Naarmate we daar meer ervaring mee hadden en vaardiger werden, was het enthousiasme compleet. Niet alleen van ons, maar ook bij de kinderen zien we veel meer betrokkenheid. De duidelijke structuur en systematische oefening geeft succeservaringen en zelfvertrouwen. Het is dan veel leuker om actief mee te doen met de les.

We krijgen vaak de vraag of het niet saai is voor begaafde leerlingen. Het antwoord is nee. Het is vaak goed te doen om deze kinderen tijdens de klassikale instructie moeilijkere opdrachten te geven. Ook wat de verwerking betreft is het veel makkelijker geworden om

passend materiaal te vinden. Je bent immers gewend om niet alleen binnen de methode te blijven, maar ook ander materiaal in te zetten. Daarnaast merken we dat veel kinderen zelf graag met de instructie mee willen doen. Ze zijn trots op wat ze al kunnen en willen dit graag laten zien. Het remt hun ontwikkeling niet, maar versnelt deze eerder. Ze zijn namelijk goed in het generaliseren van opgedane kennis en vaardigheden naar moeilijkere taken en doen dat dus ook. En als wij een keer hebben zitten slapen en de toets is te makkelijk voor een leerling blijken ze goed in staat deze gewoon een beetje moeilijker te maken. Zo hadden wij een meisje in groep 3 voor wie het SVS dictee van groep 3 gesneden koek was. Zij schreef keurig het woordje “dwerg” en daaronder “kabouter”, het woordje “schuur” en daaronder “garage”, enz. Zo bedacht ze voor ieder woord een moeilijker synoniem en schreef dat ook op. Foutloos overigens.

Tot ons plezier bleven de resultaten niet uit. In groep 3 zien we veel A en B scores op de DMT en bijna geen D en E scores meer. De afgelopen twee jaar beheersten alle kinderen AVI 2 of meer aan het eind van groep 3. Ook de zwakke kinderen! In de middenbouw merken we dat de kinderen sneller door de AVI niveaus gaan. Aan het eind van groep 5 zijn bijna alle kinderen AVI uit. Ook de spellingresultaten zijn heel goed. Omdat er veel minder kinderen uitvallen is het haalbaar geworden om deze kinderen extra begeleiding te bieden op een structurele basis.

Als IB-er merken mijn collega en ik dat de basiszorg in de klassen enorm verbeterd is. Anders dan de gangbare lesmethodes, die gebaseerd zijn op didactische principes, richt de methodiek zich op het instructie- en modelgedrag van de leerkracht. Niet alleen wát er wordt overgebracht op de leerlingen is belangrijk, maar vooral de wijze waaróp dit wordt overgebracht is het kernpunt van de methodiek.

Door de methodiek is ook het procesbewustzijn van leerkrachten enorm toegenomen. Hierdoor en door de gestructureerde oefeningen van de methodiek hebben zij veel sneller in de gaten dat een kind dreigt uit te vallen. Ook hebben ze precies in de gaten wát er niet goed gaat. Dat maakt dat ze bijna automatisch al meer specifieke aandacht aan de leerling besteden. De klassikale instructiemomenten zijn daardoor veel effectiever geworden zonder dat de leerkracht een taakverzwaring ervaart. Daar waar kinderen meer intensieve zorg nodig hebben merken we dat leerkrachten veel vaardiger zijn geworden in het schrijven en uitvoeren van handelingsplannen. De succeservaringen geven zelfvertrouwen en maken dat ze heel gedreven zijn om zo’n plan goed en consequent uit te voeren.

Adaptief werken wordt zo geen krachttoer of apart proces, maar veel meer een logisch gevolg en een vanzelfsprekendheid. Doordat ze veel meer procesbewustzijn hebben kunnen Leerkrachten zijn veel beter in staat beslissingen te nemen over welke leerstof wel of niet relevant is, omdat ze veel procesbewuster zijn. Ze hebben meer zelfvertrouwen om zelf aanpassingen te maken voor leerlingen als dat nodig is en hoeven dan niet te wachten tot de IB-er tijd heeft.

Naarmate collega’s zich de manier van werken meer eigen hebben gemaakt zien we dat ze deze kennis en vaardigheden ook gaan toepassen op andere vakgebieden, bijvoorbeeld het rekenen. Dit leidt inmiddels ook tot betere resultaten! Behalve de resultaten zijn er dus meer goede redenen om met de methodiek te gaan werken.

Iemand maakte in een krantenartikel eens de opmerking dat leraren steeds afhankelijker leken te worden van de methode. Volgens de schrijver dreigden er steeds “dikkere boeken” en steeds “dunnere leraren” te komen.

Mijn ervaring is dat de methodiek er weer een “dikke” leraar van maakt en het boek dan automatisch “dunner” kan zijn!

Willemijn Visser, IB-er van O.B.S. de Peperbus in Almere.